

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35069
Nom	Política criminal
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2020 - 2021

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1302 - Grau de Criminologia	Facultat de Dret	2	Primer quadrimestre
1923 - Programa Doble Titulación Derecho-Criminología	Facultat de Dret	2	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1302 - Grau de Criminologia	10 - Política Criminal	Obligatòria
1923 - Programa Doble Titulación Derecho-Criminología	3 - Assignatures obligatòries de segon curs	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
BORJA JIMENEZ, EMILIANO	72 - Dret Penal

RESUM

L'assignatura Política Criminal és pròpiament una disciplina cultural i formativa, que vincula sectors de la Criminologia i el Dret Penal amb uns altres de les ciències socials com la Història, la sociologia, la Filosofia o la Ciència Política. Pretén desvetllar els conflictes socials i polítics que genera el fenomen criminal. Examina les respostes que ofereixen els sectors socials implicats en aquests conflictes i els poders públics; i els relaciona amb els sistemes ideològics per fonamentar racionalment cada proposta. Per això es troba, o hauria de trobar-se, en el centre de la Titulació de Criminologia i molt propera a aquestes altres assignatures de naturalesa cultural i valorativa.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Es requereix uns mínims coneixements d'altres disciplines, com ara Criminologia I o Dret Penal I. Està directament vinculada amb disciplines com a Criminologia, Dret Penal, Dret Processal Penal, Dret Penitenciari, Dret Penal juvenil i Victimologia. S'estudia el fenomen criminal com a problema social a què s'han de confrontar els poders públics a través de la llei penal i per mitjà d'altres mecanismes extrapenals. Es requereix una certa base cultural i formació en ciències socials.

COMPETÈNCIES

1302 - Grau de Criminologia

- Interpretar les polítiques criminals utilitzades pels poders públics per afrontar el fenomen criminal. G: 8 i E : 2 , 8 , 2 2 .
- Comprensió del significat i de la funció de la política criminal. G: 1, 4 i E: 21, 22.
- Comprensió de l'evolució històrica de l'estat i les seues polítiques criminals corresponents. G: 4, 8 i E : 2 2 .
- Comprensió i assimilació del fonament politicocriminal de cada institució del sistema penal. G: 4, 8 i E : 1 6 .
- Coneixement dels principals conflictes politicocriminals que es generen en les modernes societats occidentals i les respostes teòriques i pràctiques generades pels poders públics. G: 8 i E: 21, 22.

RESULTATS DE L'APRENENTATGE

Situar la Política Criminal dins de la Política.

Identificar model d'Estat i la seva corresponent política criminal.

Identificar un conflicte de naturalesa polític-criminal.

Desvetllar els aspectes ideològics dels tècnics en conflictes de naturalesa polític criminal.

Establir els diferents objectius polític-criminals que persegueix cada institució del sistema penal.

Identificar les diferents mesures i estratègies polític-criminals de resposta al delicte amb la seva posició ideològica.

Fonamentar i explicar amb base en plantejaments polític-criminals les reformes penals.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1.

Política, Política Criminal i Dret penal

1. Concepte de Política Criminal.
2. Política general i política criminal.
3. Dret Penal: Dogmàtica i Política Criminal.

2. Evolució de l'Estat i evolució de la Política Criminal

1. Evolució de la legislació penal i Política Criminal.
2. Il·lustració i Codificació: El naixement de l'Estat liberal de Dret.
3. Intervencionisme i Dret Penal: L'Estat social de Dret.
4. Dret Penal i garanties individuals: L'Estat democràtic de Dret.
5. La concepció polític-criminal de la Constitució Espanyola.

3. Política criminal, Criminologia i sistema penal

1. Criminologia i Política Criminal.
2. Victimologia i Política Criminal.
3. Sistema punitiu i Política Criminal: Especial referència a les penes de mort, de presó i a les seues alternatives. La mediació penal.
4. Sistema penitenciari i Política Criminal.
5. Sistema d'enjudiciament penal i Política Criminal.
6. Sistema de responsabilitat penal del menor d'edat i Política Criminal.

4. Modernes tendències i projeccions de la Política criminal al mon

1. Globalització i Política Criminal.
2. Política Criminal i Dret Penal funcionalista.
3. Política Criminal i Dret Penal simbòlic.
4. Política Criminal i Dret Penal de l'enemic.

5. Tutela penal de la vida

1. Protecció jurídic-penal de la vida humana.
2. La distinció entre homicidi i assassinat.
3. El suïcidi i el debat social sobre l'eutanàsia.
4. Legalitat i il·legalitat de l'avortament consentit per la dona embarassada

6. Tutela penal de la llibertat

1. La llibertat com a objecte de protecció penal.
2. Llibertat de moviments: Detenció i segrest.

7. Tutela penal de la autodeterminació e indemnitat sexual

1. La llibertat i indemnitat sexual en l'Estat de Dret.
2. Llibertat sexual, prostitució i dignitat humana.
3. Protecció penal de la indemnitat sexual dels menors d'edat.

8. Límits penals de la llibertat d'expressió

1. Honor, intimitat i llibertat d'expressió.
2. Mitjans d'informació i conflicte de drets constitucionals.

9. Tutela penal de la família

1. Conflictes intrafamiliars en sentit ampli, respecte a la vida privada i intervenció dels poders públics.
2. Violència domèstica i de gènere: la resposta del Dret Penal.

10. Protecció penal dels interessos col·lectius.

1. Protecció penal dels béns jurídics supraindividuals.
2. Política penal en matèria de tràfic de drogues.
3. Ordenació del territori, medi ambient i incendis forestals: Deterioració, política i reacció penal.
4. Política penal en matèria de seguretat del tràfic rodar.
5. Els delictes soci-econòmics i la denominada delinqüència de coll blanc. La resposta penal enfront de la corrupció econòmica i política.

11. Dret penal polític

1. Tutela penal de la comunitat internacional.
2. Tutela penal de la Constitució i de l'ordre públic: Terrorisme.
3. Política criminal i diversitat cultural. Els reptes del Dret Penal de les societats heterogènies.

12. Política Criminal i modernes tecnologies.

1. Revolució tecnològica i de les comunicacions, evolució de la societat i transformació de l'Estat.
2. Les noves formes de criminalitat i els reptes del Dret Penal de la Tercera Revolució Industrial

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	60,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	12,00	0
Elaboració de treballs individuals	12,00	0
Estudi i treball autònom	16,00	0
Lectures de material complementari	5,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	20,00	0
Preparació de classes de teoria	25,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

En les classes presencials, la docència serà teòric-pràctica, assignant especial importància a l'avaluació contínua de l'aprenentatge a través de les activitats desenvolupades en classe, com es posa de manifest en els criteris d'avaluació.

En el desenvolupament de les sessions s'alternaran, doncs, exposicions del professor amb diferents activitats que exigint una implicació activa per part de l'alumne serviran per desenvolupar, complementar i aplicar els diferents continguts de l'assignatura. Aquestes activitats seran objecte d'avaluació. A títol exemplificatiu, es proposaran: comentaris de text (analitzant contribucions teòriques o notícies en mitjans de comunicació), debats sobre qüestions problemàtiques, projecció de documentals o pel·lícules i fòrums de discussió sobre aquests, exposició i discussió de treballs dirigits...

El treball de l'alumne fos de l'horari de classes implica tant una labor estrictament individual com a activitats cooperatives; i serà objecte d'avaluació a través: 1) de les proves d'avaluació, 2) de les activitats desenvolupades en classe, i 3) de resultats concrets aportats al professor.

Es proposaran activitats complementàries comunes, que formaran part del programa formatiu i podran incorporar, si escau, tasques o labors grupals o individuals susceptibles d'avaluació.

AVALUACIÓ

La qualificació de l'assignatura es determinarà a partir de les qualificacions obtingudes de l'avaluació contínua desenvolupada en cada grup, a la qual correspon un 30% de la qualificació final, i de la realització de la prova final en la dates fixades per la Facultat, a la qual correspon un 70% de la qualificació final.

Serà necessari obtenir una nota mínima d'aprobat en la prova final per a superar l'assignatura, amb independència de la nota obtinguda en l'avaluació contínua.

L'annex del professor detallarà les condicions de l'avaluació contínua i el caràcter oral o escrit de la prova final, així com si es realitzarà una prova parcial, de caràcter alliberador o no, en les dates fixades per la Facultat.

Els alumnes que no realitzen l'avaluació contínua es podran presentar a la prova final en primera convocatòria, i la nota obtinguda quedarà limitada al valor ponderat que aquesta prova té en la qualificació final (un 70%), de manera que, com a màxim, es podrà obtenir un 7 com a qualificació final.

En cas de suspendre la primera convocatòria, per a la segona convocatòria es conserva la qualificació obtinguda en l'avaluació contínua. Si l'annex del professor preveu que hi haja alguna activitat com a recuperable, determinarà la forma d'obtenir la qualificació de la/s mateixa/s en segona convocatòria.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- BORJA JIMÉNEZ, Emiliano.: Curso de Política Criminal. 2ª Edición. Editorial Tirant lo Blanch. Valencia, 2011.

Complementàries

- ÁLVAREZ GARCÍA, F. J./MANJÓN-CABEZA OLMEDA, A./VENTURA PÜSCHEL, A (Coords.): la adecuación del derecho penal español al ordenamiento de la unión europea: la política criminal europea, Valencia, 2009.
- BARONA VILAR, S (Coord.): Justicia civil y penal en la era global, Valencia, 2017.
- BECERRA MUÑOZ, J. (Dir.)/NIETO MARTÍN, A. (Dir.)/MUÑOZ DE MORALES ROMERO, M. (Dir.): Hacia una evaluación racional de las leyes penales, Madrid, 2016
- BENITO SÁNCHEZ, D.: Evidencia empírica y populismo punitivo: el diseño de la política criminal, Barcelona, 2020.
- BRANDARIZ GARCÍA, J. A.: El gobierno de la penalidad: la complejidad de la política criminal contemporánea, Madrid, 2014.
- CARBONELL MATEU, J. C.: Derecho Penal: concepto y principios constitucionales. 3ª Edic. Valencia, 1999.
- DE LA CUESTA ARZAMENDI, J. L./DE LA MATA BARRANCO, N. J./ BLANCO CORDERO, I. (Coords.): Adaptación del derecho penal español a la política criminal de la Unión Europea, Pamplona, 2017.
- DELMAS-MARTY, M.: Modelos actuales de política criminal Traducción bajo la dirección de BARBERO SANTOS, M, Madrid, 1986.
- DÍEZ RIPOLLÉS, J. L.: Delitos y penas en España, Madrid, 2015.
- DIEZ RIPOLLÉS, J. L.: Política Criminal y Derecho Penal, Estudios. Valencia, 2013.
- FARALDO CABANA, P. (Dir.)/PUENTE ALBA, L. M. (Coord.)/RAMOS VÁZQUEZ, J. A. (Coord.): Política Criminal y reformas penales, Valencia, 2007.
- LANDROVE DÍAZ, G.: El nuevo Derecho Penal. Valencia, 2009.
- MELENDO PARDOS, M./CALLEJO GALLEGU, M. J./ LACRUZ LÓPEZ, J. M.: Apuntes de Política Criminal, Madrid, 2019.
- MIR PUIG, S. (Dir.)/CORCOY BIDASOLO, M. (Dir.)/GÓMEZ MARTÍN, V. (Coord.): Política Criminal y

reforma penal, Madrid, 2007.

MIR PUIG, S. (Dir.)/CORCOY BIDASOLO, M. (Dir.)/GÓMEZ MARTÍN, V. (Coord.): La Política Criminal en Europa, Barcelona, 2004.

PÉREZ CEPEDA, A. I. (Dir.): Política Criminal ante el reto de la delincuencia transnacional, Salamanca, 2016.

POZUELO PÉREZ, L.: La política Criminal mediática: génesis, desarrollo y costes, Madrid, 2013.

RÍOS MARTÍN, J. C.: Cuestiones de política criminal: funciones y miserias del sistema penal, Granada, 2017.

ROCA DE AGAPITO, L. (Dir.): Un sistema de sanciones penales para el siglo XXI, Valencia, 2019.

ROMEO CASABONA, C. M.: Dogmática penal, Política Criminal y criminología en evolución, La Laguna, 1997.

ROXIN, Claus: Política Criminal y sistema de Derecho penal, Traducido por MUÑOZ CONDE, Francisco; Barcelona, 1972.

SÁNCHEZ-OSTIZ GUTIÉRREZ, P./SILVA SÁNCHEZ, J.-M.: Fundamentos de Política Criminal: un retorno a los principios, Madrid, 2012.

- SANZ MULAS, N.: Política Criminal, Salamanca, 2018.

SILVA SÁNCHEZ, J. M.: La expansión del Derecho Penal. Aspectos de política criminal en las sociedades postindustriales, Buenos Aires, 2006.

VERDUGO GÓMEZ DE LA TORRE, I./MUÑOZ CONDE, F: Viejo y nuevo derecho penal: principios y desafíos del derecho penal de hoy, Madrid, 2012.

VIVES ANTÓN, T. S.: La libertad como pretexto, Valencia, 1995.

ZÚÑIGA RODRÍGUEZ, L.: Nociones de Política Criminal, Salamanca, 2010.

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

Guia Docent

35069 Política Criminal

ADDENDA COVID-19

En la mesura en què aquesta assignatura està integrada en el segon curs tant del grau de Criminologia, com del doble grau Criminologia/Dret, i s'imparteix en el primer quadrimestre, la docència serà completament presencial. Per tant, les indicacions que es realitzen en els paràgrafs següents es prendran en consideració només per al cas que, per raons epidemiològiques, es passara a situació de semipresencialitat o de no presencialitat.

1. CONTINGUTS DE LA DOCÈNCIA

1.1 SEMIPRESENCIALITAT.

El contingut bàsic del programa s'explicarà, a grans trets almenys, en les sessions docents presencials. L'experiència de cursos anteriors mostra que els 12 temes del programa poden tractar-se en classe en els seus aspectes fonamentals tant teòrics com pràctics. En aquest curs es dedicarà menys temps al contingut del programa reflectit en el manual o materials recomanats en les classes presencials (que els universitaris poden estudiar autònomament), focalitzant la docència en debats sobre la realitat polític-criminal actual a través d'anàlisi de notícies i activitats dialèctiques que poden ser objecte d'avaluació contínua. En tot cas, hi haurà continuïtat en les classes a l'aula, de tal manera que el subgrup que no puga acudir presencialment a les mateixes estiga en condicions d'accedir al seu contingut. Ací es presenten tres possibilitats depenent de l'accés als recursos telemàtics. Si l'Aula proporciona els mitjans tècnics adequats per a reproduir la sessió en viu, aquesta s'oferirà per als dos subgrups (presencial un, virtual per videoconferència l'altre). Si no existeix aquesta capacitat tècnica, el docent, en la mesura en què els seus recursos tecnològics li ho permeten, accedirà a l'aula virtual amb els seus propis mitjans (ordinador portàtil, tauleta, mòbil, etc.) durant la sessió presencial amb l'objectiu que la classe puga ser retransmitida en directe. Si cap d'aquestes dues vies és possible, es gravarà la sessió amb les gravadores que estan a la seua disposició en el Departament de Dret Penal. En tot cas, el subgrup que en setmanes alternes no puga presenciar físicament i en directe la sessió corresponent, tindrà l'oportunitat de fer-ho en directe per mitjans telemàtics, i en defecte d'això, se li proporcionarà el corresponent enregistrament a través de l'Aula Virtual.

1.2 NO PRESENCIALITAT.

En aquest supòsit el contingut teòric dels 12 temes del programa quedarà a càrrec de l'estudiant amb els materials corresponents, i per vídeo conferència o utilitzant l'eina "Fòrum" de l'Aula Virtual, es resoldran els dubtes corresponents i es faran les tasques d'avaluació contínua assenyalades en el subapartat anterior.

2. METODOLOGIA DE LA DOCÈNCIA

2.1 SEMIPRESENCIALITAT

En el començament de cada classe a l'aula, es durà a terme un resum bastant sòlid sobre els punts nuclears tractats en la sessió anterior, per a evitar els dèficits de la comunicació que el corresponent subgrup va tindre per la seua absència física anterior. El subgrup semipresencial no realitzarà activitats d'avaluació contínua en directe, encara que fóra possible la interacció telemàtica instantània amb el docent, però es proposaran tasques per a estudiar i reflexionar amb caràcter previ a la seua classe presencial. D'aquesta manera s'assegura la seua atenció en la distància i una certa continuïtat en la seua percepció dels continguts fins que torne físicament a l'aula. Aquest tipus d'activitats no han de suposar una dedicació excessiva prenent en consideració la resta de la càrrega docent de l'alumnat.

Si no fóra possible la comunicació telemàtica directa, se li assignarà al subgrup o als estudiants individuals tasques especialment relacionades amb la seua pròxima sessió presencial (lectura de notícies de periòdics, o sentències, cerca d'un projecte de llei, etc.).

2.2 NO PRESENCIALITAT

En tal suposat s'utilitzarien les eines de l'aula Virtual per a realitzar les activitats proposades en aquest últim paràgraf definides conforme al final de l'apartat anterior.

3. PERCENTATGE DE L'AVALUACIÓ CONTÍNUA I DE L'EXÀMEN FINAL.

3.1 SEMIPRESENCIALITAT

En la mesura en què tant la càrrega d'estudi de l'universitari i la del propi docent s'incrementa notablement quan hi ha un dèficit de presencialitat, i amb la pretensió que existisca un coneixement general de l'assignatura, es manté la ràtio actual, això és 30% l'avaluació contínua i 70% l'examen final (de la nota global).

3.2 NO PRESENCIALITAT

En tal case el docent de cada grup podrà plantejar-se augmentar la ràtio de l'avaluació contínua fins a un 40%, i deixant per a l'examen final el 60% del valor de la nota global.

4.TUTORIES.

4.1 SEMIPRESENCIALITAT

Les tutories seran virtuals íntegrament. No obstant això, si el docent o l'estudiant ho considera oportú, després de previ acord, excepcionalment podran celebrar-se tutories presencials. En les tutories es podran utilitzar tots els mitjans telemàtics disponibles (correu electrònic, fòrum, videoconferència, etc.).

4.2 NO PRESENCIALITAT

De la mateixa manera que en el subapartat anterior, però sense la possibilitat de trobada personal entre el docent i l'estudiant.

5. FORMA D'AVUACIÓ

5.1 SEMIPRESENCIALITAT

Atés que l'avaluació és presencial, es manté en aquest punt el mateix criteri de la Guia Docent, és a dir, prioritat per a l'examen oral, encara que el docent pot triar l'avaluació escrita.

5.2 NO PRESENCIALITAT

Depenent de la capacitat tecnològica a la disposició del docent i dels estudiants, es manté la prioritat assenyalada en el subapartat anterior.